

Nr 83

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens rättsläkarstationer för budgetåret 1955/56 m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 20 och 21, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 såsom förslagsanslag under rubriken Statens rättsläkarstationer beräkna till Avlöningar 300 000 kronor och till Omkostnader 90 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 91, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 25 februari 1955, framlagt de förslag vilka framgår av den följande redogörelsen.

1:o **Statens rättsläkarstationer: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (s. 5—11) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1955/56, dels ock till Statens rättsläkarstationer: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 319 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 233 000 kronor.

I propositionen (s. 2—5) behandlas inledningsvis frågan om rättsmedicinalväsendets fortsatta utbyggnad. Med skrivelse den 18 december 1954 har medicinalstyrelsen överlämnat en av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, föreståndaren för rättsläkarstationen vid Stockholm, professorn Wilhelm Bosaeus på styrelsens uppdrag företagen utredning angående rättsläkarstation i Norrland.

Utredningsmannen har förordat inrättande — utöver de tre redan beslutade rättsläkarstationerna — av två rättsläkarstationer, en i Uppsala, vars närmare organisation han har för avsikt att behandla i ett senare betänkande, och en i Norrland.

Utredningsmannen förordar, att Norrlandsstationen skall betjäna Väster-norrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt förläggas till Umeå. Lokalerna skulle inklusive vissa reservutrymmen omfatta 5 290 kubikmeter och tillsammans med ett patologiskt laboratorium inrymmas i en planerad flygelbyggnad till lasarettet. Byggnadskostnaderna — exklusive kostnader för tomt, framdragande av vägar m. m., vilka helt skulle bestri-
1 — Bihang till riksdagens protokoll 1955. 6 saml. Nr 83—84

das av landstinget — har preliminärt uppskattats till 940 000 kronor. Utredningsmannen har avsett, att nämnda belopp skulle utgå till landstinget i form av statsbidrag. Kostnaderna för inredning och utrustning har angivits till 170 000 resp. 110 000 kronor. Det totala antalet rättsmedicinska förrättningar per år i Norrlandsdistriktet har uppskattats till drygt 170, vilket är mindre än i övriga distrikt (f. n. i Stockholm och Lund drygt 1 000 resp. 300). Med hänsyn främst till att stationens läkare på grund av distriktets omfång beräknas få företaga långa och tidsödande resor för dessa förrättningar, har utredningsmannen ansett det erforderligt med en rättsläkare och en assistent vid stationen. Den övriga personalen skulle utgöras av ett kanslibitråde, ett tekniskt biträde och en vaktmästare. Drifkostnaden har angivits till 116 000 kronor per år.

Beträffande tidigare avgivna förslag i ämnet samt avgivna yttranden över medicinalstyrelsens ovan nämnda skrivelse får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet (s. 2—4).

Departementschefen anför i anslutning härtil i huvudsak följande.

Rättsmedicinalväsendets läge påkallar en omedelbar förstärkning av organisationen. En Norrlandsstation fordrar emellertid nybyggnad och kan därför icke träda i funktion förrän tidigast under hösten 1956.

Vidare må framhållas, att stor brist för närvarande råder på utbildade rättsläkare. Såväl vid Stockholms- som Lundastationen är sålunda vissa befattningar obesatta. Det är möjligt, att de nyligen företagna höjningarna av ersättningarna enligt taxa för utförda förrättningar så småningom kan medföra en ökad tillströmning till rättsläkarbanan. I nuvarande läge skulle föreståndartjänsten vid en ny station sannolikt icke kunna besättas. Även av denna anledning synes det mig knappast genomförbart att omedelbart utöka antalet rättsläkarstationer med en i Norrland.

Ehuru det enligt min mening vore önskvärt, att en rättsläkarstation inrättades i Norrland, finner jag mig på anförda skäl icke nu kunna föreslå utbyggnad av en sådan station. För att tillsviare i viss mån tillgodose behovet av rättsmedicinsk sakkunskap i de angivna Norrlandslänen och det tilltänkta Uppsaladistriktet synes, såsom föreståndaren för rättsläkarstationen i Lund förordat, stationen vid Stockholm böra personellt utökas. Härigenom skulle möjligheter skapas att vidga rekryteringsbasen inom rättsläkarkåren och att till denna station knyta krafter, som kunde meritera sig för tjänster vid de stationer, som senare kommer att inrättas.

Vad härefter angår anslagsbehovet för nästa budgetår har medicinalstyrelsen föreslagit att anslaget höjes med 67 300 kronor. I fråga om rättsläkarstationen vid Stockholm har styrelsen bl. a. föreslagit inrättande av en tjänst som rättsläkare och biträdande föreståndare i Ce 35, uppflyttning av en rättsläkartjänst från Ce 29 till Ce 33, arvodeshöjning för föreståndaren med 600 kronor och arvodeshöjning för en läkaramanus med 5 448 kronor. Beträffande rättsläkarstationen i Lund har styrelsen hemställt om bl. a. uppflyttning av befattningen som rättsläkare och föreståndare från Ce 31 till Ce 37.

Departementschefen förordar en förstärkning i viss utsträckning av personalen vid Stockholmsstationen, dels för att lätta stationens redan nu alltför stora arbetsbörda och dels för att skapa förutsättningar att snabbt kunna tillgodose behovet i Norrland och berörda delar av Svealand av rättsmedicinsk sakkunskap och föreslår inrättande av en befattning som rättsläkare i Cg 29 och en befattning som assistent. Vidare föreslås, att arvudet till läkaramanuensen höjes till 12 000 kronor, varvid befattningen i princip bör vara förbunden med heltidstjänstgöring. Slutligen anser departementschefen, att föreståndaren för stationen i viss utsträckning bör erhålla biträde med föreståndargöromålen. Detta bör enligt departementschefens mening ske på det sättet, att med den nuvarande tjänsten som rättsläkare i Ce 29 förenas göromål som biträdande föreståndare mot ett arvode av 2 400 kronor för år.

De av medicinalstyrelsen framförda förslagen till löneregleringar finner sig departementschefen icke kunna biträda i vidare mån än ovan angivits.

För att stimulera intresset för utbildning till rättsläkare förordas inrättande av två stipendier om vardera 3 000 kronor. Stipendierna anses på sätt medicinalstyrelsen angivit böra förbindas med återbetalningsskyldighet.

Sedan hösten 1953 har en avdelning för antropologisk faderskapsbevisning på försök varit inrättad vid karolinska institutets rättsmedicinska institution. Avdelningen förestås av docenten i arvsbiologi vid institutet Torsten Kjellberg-Romanus. Sedan juli 1954 uppbär Romanus ett arvode om 1 700 kronor per månad för föreståndarskapet. Härutöver är avsett, att Romanus skall erhålla viss del av taxa för utförda undersökningar.

Fr. o. m. den 1 juli 1955 saknas under institutets stat medel för verksamhetens fortsatta bedrivande. De antropologiska undersökningarna har redan enligt gällande rätt stor praktisk betydelse främst för fastställande av faderskap. Därest ärvdabalkssakkunnigas förslag till ärvdabalk, vilket innehåller i viss mån ändrade bestämmelser om fastställande av faderskap till barn utom äktenskap, skall kunna med framgång genomföras, blir det av ännu större betydelse, att domstolarna i önskvärd utsträckning kan utnyttja den antropologiska undersökningsmetoden. Med hänsyn till det anförda och då verksamheten är av den art, att den åtminstone tillsvidare försöksvis synes böra överflyttas till statens rättsläkarstation, föreslås, att medel till avlöning av Romanus — 20 400 kronor — beräknas under förevarande anslag. Härutöver kommer Romanus att erhålla viss del av inkomsterna för utförda undersökningar. Arvudet för dessa förrättningar bör dock tills vidare betalas av den, som påkallar undersökningen och icke utgå av statsmedel, varför något belopp för ersättningar enligt taxa för tjänsteförrättningar icke behöver beräknas i avlöningsstaten. Enligt vad i det följande föreslås skall den del av taxeersättningarna, vilken icke tillfaller Romanus, tagas till uppbörd under anslaget till omkostnader för rättsläkarstationerna.

Vid bifall till det anförda skulle anslaget uppräknas med i runt tal 70 000 kronor, vartill kommer en automatisk utgiftsökning för ersättningar enligt taxa för utförda tjänsteförrättningar m. m., 16 000 kronor. Totalökningen på anslaget blir sålunda 86 000 kronor.

De beslutade ändringarna i grundlönebeloppen föranleder en omräkning av vissa anslagsposter.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 417) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström* (II: 521), har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte *dels* fatta principbeslut om inrättande av en rättsläkarstation i Norrland att förläggas till Umeå samt uppdraga åt Kungl. Maj:t att upptaga förhandlingar med vederbörande landsting om stationens lokalfråga och andra därmed sammanhängande frågor och hemställa om förslag i ärendet till 1956 års riksdag, *dels* i fråga om den vid rättsläkarstationerna anställda personalens lönegradsplacering och arvodering godkänna medicinalstyrelsens förslag samt justera den vid propositionen fogade avlöningsstaten i enlighet härmed, *dels ock* till Statens rättsläkarstationer: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 334 000 kronor, eller 15 000 kronor mer än vad departementschefen föreslagit.

Vidare har i en inom första kammaren av herr *Huss* väckt motion (I: 415) anförts bl. a., att det varit klokare att redan nu fatta principbeslut om inrättande av en rättsläkarstation i Umeå och av en rättsläkartjänst och en assistentbefattning därstädes med provisorisk placering i Stockholm, varjämte beträffande den av docenten Kjellberg-Romanus bedrivna verksamheten uttalats, att det synes nödvändigt att anslå medel för avlöande av en assistent, förslagsvis placerad i Ce 15. I motionen har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 91 måtte beakta vad i motionen anförts.

Ytterligare har i en inom andra kammaren av herr *Skoglund* i Umeå *m. fl.* väckt motion (II: 518) framhållits önskvärdheten av att frågorna om anordnande av lokaler för en rättsläkarstation i Norrland och om nybyggnad för den patologiska avdelningen vid lasarettet i Umeå samordnas samt hemställts, att riksdagen vid besvarandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 91/1955 ville beakta vad i motionen anförts.

Beträffande de skäl, vilka motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna I: 417, I: 415 samt II: 518.

Utskottet. Det råder inte några delade meningar om att det svenska rättsmedicinalväsendet befinner sig i ett allvarligt läge, främst beroende på bristen på utbildade rättsläkare samt svårigheterna att intressera unga läkare för val av denna bana. Som en första etapp i den upprustning på detta

område, som f. n. framstår som en angelägenhet av första ordningen, har medicinalstyrelsen föreslagit att en rättsläkarstation skall inrättas för de fyra nordligaste länen och förläggas till Umeå. Departementschefen har funnit sig inte nu kunna föreslå utbyggnad av en sådan station och har som skäl för sin ståndpunkt åberopat *dels* att en Norrlandsstation inte kan träda i funktion förrän tidigast under hösten 1956 och *dels* sannolikheten för att föreståndartjänsten vid en ny station inte skulle kunna besättas. Departementschefen har i stället förordat att rättsläkarorganisationen förstärkes genom en utökning av personalen vid stockholmsstationen samt vissa förbättringar av de ekonomiska villkoren för i första hand de unga läkarna inom denna disciplin.

I motionerna — I: 415, I: 417 och II: 521 samt II: 518 — har framhållits, att olika omständigheter talar för att principbeslut nu bör fattas om inrättande av rättsläkarstationen i Umeå.

För att med större säkerhet kunna bilda sig en egen uppfattning i den fråga, varom meningarna sålunda går isär, har utskottet från sakkunnigt håll inhämtat närmare uppgifter rörande förhållandena inom rättsmedicinalväsendet och olika utvägar att åstadkomma en mera funktionsduglig organisation. Med hänsyn till de upplysningar, utskottet därvid erhållit, och det material, som i övrigt varit för utskottet tillgängligt, vill utskottet förorda att riksdagen för sin del beslutar att en rättsläkarstation skall inrättas i Umeå under förutsättning att en för staten godtagbar uppgörelse med Västerbottens läns landsting kommer till stånd. Utskottet föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, med tillkännagivande av sitt fattade principbeslut, anhåller att Kungl. Maj:t föranstaltar om upptagande ofördröjligen av förhandlingar med landstinget och bemyndigar Kungl. Maj:t att — om befogade statsintressen vid förhandlingarna prövas bli tillgodosedda — med landstinget träffa avtal om uppförande samt inredning, utrustning och drift av den av utskottet förordade rättsläkarstationen inom i huvudsak den kostnadsram, som angivits av medicinalstyrelsen. Härvid har utskottet förutsatt, att frågan om medelsanvisning för ändamålet skall kunna underställas riksdagen, sedan avtal slutits med landstinget, samt att hinder i och för sig ej bör möta för landstinget att sedan överenskommelse nåtts påbörja uppförandet av den för rättsläkarstationen och den patologiska avdelningen vid Umeå lasarett gemensamma nybyggnaden.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet funnit sig kunna tillstyrka, dock med den jämkningen att utskottet förordar att på Kungl. Maj:t får ankomma att, om avtal angående en rättsläkarstation i Umeå kommer till stånd, pröva huruvida det icke vore lämpligt att, i avbidan på färdigställandet av nybyggnaden, provisoriskt inrätta en rättsläkarstation i Umeå samt att redan under nästa budgetår där placera en av rättsläkarbefattningarna vid stockholmsstationen. Av detta utskottets ställningstagande

följer, att utskottet inte är berett tillstyrka de yrkanden i motionerna, som inte hänför sig till principbeslut om inrättande av umeåstationen.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må i anledning av motionerna I: 415 samt I: 417 och II: 521, samtliga motioner såvitt de avser frågan om inrättande av en rättsläkarstation i Umeå, ävensom motionen II: 518 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;

II. att motionen I: 415 till den del den icke behandlats under I. icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 417 och II: 521, till den del de icke behandlats under I.,

a) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tillsvidare fr. o. m. budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	28 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	163 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	109 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	19 000

Summa kronor 319 000;

b) till *Statens rättsläkarstationer*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 319 000 kronor.

2:o) *Statens rättsläkarstationer*: Omkostnader. Kungl. Maj:t har (s. 11 och 12) föreslagit riksdagen att till Statens rättsläkarstationer: Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 91 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 84 500 kronor.

Departementschefen föreslår vad beträffar stationen i Lund en uppräkningspost till övriga expenser med 3 500 kronor, varav 2 000 kronor för inköp av en diktafonanläggning. I anledning av Stockholmsstationens utökade uppgifter anses vidare reseersättningsposten böra höjas med 3 000 kronor. Till omkostnader för de antropologiska undersökningarna beräknas i runt tal 5 000 kronor. Å andra sidan anses anslaget böra tillgodoföras statsverkets behållna andel av taxeinkomsterna för utförda undersökningar, vilken andel likaledes kan uppskattas till ett belopp av 5 000

kronor. Nettoökningen å anslaget skulle alltså uppgå till 6 500 kronor och anslaget för nästa budgetår böra upptagas med 91 000 kronor.

Utskottet. Liksom då det gäller avlöningsanslaget bör Kungl. Maj:t vara oförhindrad att av de för stockholmsstationen här beräknade beloppen disponera vad som må befinnas erforderligt för den löpande driften under nästa budgetår av en provisorisk rättsläkarstation i Umeå.

Utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot anslagsberäkningen, hemställer alltså,

att riksdagen må till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 91 000 kronor.

Stockholm den 19 april 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlön, Iwar Anderson, Leander, Pålsson, Hesselbom, Sundelin, Gustaf Andersson, Einar Persson, Alfred Nilsson, Thun, Erik Svedberg, Bergh och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Bergström, Andersson i Malmö, Eriksson i Sandby, Svensson i Ljungskile, Åkerström, Hoppe, Johansson i Mysinge, Petterson i Degerfors, Widén, Birke, Onsjö, Blidfors, Löfroth och fröken Ager.
